

BNE - ismertető előadás-sorozat értékelése - 2013-2014 - Készült a BNE Közgyűlés számára

Előadás-sorozat a natúrparkokról

1. Bevezetés, előzmények

1.1: A helyi érték-védelmet szolgáló, a helyi lakosság érték-megőrző és fejlesztő tevékenységét támogató, a civil kezdeményezéseket előtérbe helyező szándékok kibontakoztatásához nyújt nagyszerű lehetőségeket és kereteket az immár egyre szélesebb körökben népszerűsödő *natúrpark mozgalom*, amelynek számos jó példája hazánkban is fellelhető. Ezeknek a jó példáknak a hatására merült föl annak lehetősége, hogy térségünkben ? nevezetesen a Budai-hegység és a Zsámbéki-medence által elfoglalt területen ? is célszerű lenne létrehozni egy újabb natúrparkot, amely az itt található számtalan természeti-, társadalmi és kulturális érték felismerésével és megóvásával járulhatna hozzá az itt élők ? valamint az ide látogatók ? életkörülményeinek javításához.

1.2: A Budakörnyéki Natúrpark létesítése lehetőségének fölvetése (2005-ben!) általában pozitív visszhangra talált a térség településeinek vezetőinél, a kezdeti lelkesedés azonban rövid időn belül lelohadt, különösen akkor, amikor az anyagi vonzatok és lehetőségek kerültek szóba.

1.3: Az *anyagi alapok* megteremtése kétségtelenül fontos, mondhatni ?alap kérdés?, a ?mibe kerül ez nekünk?? érdeklődésre sem könnyű a válasz, de megadható? Erre mutat követhető és követendő utat a már működő ? és *eredményesen működő ? hazai és külföldi natúrparkok példája*. Ismert, hogy jelenleg 7 olyan natúrpark működik az országban, amelyik megfelel a vonatkozó jogszabályban megjelölt követelményeknek, emellett azonban majd kétszer annyi van a formális megalakulás, ill. a névhasználat elismeréséhez szükséges

feltételek teljesítése előtti stádiumban (ezekhez tartozik a mi egyesületünk is).

1.4: Rendszerint közvetlenül ezután fogalmazódnak meg sokakban a *tartalomra* vonatkozó kérdések: ?Miért jó ez nekünk?? ? ?Mivel jelent többet számunkra a natúrpark léte a jelenlegi helyzetünknél?? ? Ezekre és hasonló kérdésekre a teljes válasz csak akkor fogalmazható meg, ha sorra vesszük a helyi adottságokat és összevetjük azokat az új helyzetet teremtő szerveződés nyújtotta előnyökkel. Ezekhez az elemzésekhez kívántunk segítséget adni jelen esetben a natúrpark létesítéssel leginkább érintett szakterületek, ill. tevékenységek megvizsgálásával, az általuk hordozott problémák megoldási lehetőségeinek fölvázolásával.

2. Az előadás-sorozat programja, főbb témakörei

2.1: Bár a natúrpark alapításával járó és általánosságban érvényesülő előnyökről korábban is, több alkalommal esett szó, továbbá az elhatározott előadások tematikájának meghatározásához egy, ezeket bővebben ismertető *tanulmányunk tervezete* is tartalmazta,

az előadások programjának kialakításakor a *következő témaköröket* vettük figyelembe:

- vidékfejlesztés

- tájrendezés

- építészeti értékek védelme

- természeti erőforrások (elsősorban a vízgazdálkodás)

- természetvédelem (különösen a madárvédelem)

- természet- és környezetvédelmi oktatás.

A megtartott előadások esetenként tovább konkretizálták a fenti témakörökön belül tárgyalt kérdéseket, és az így véglegesített előadás-címeiket a sorozat minden lényeges elemét a *mellékelt összefoglaló táblázat* mutatja.

2.2: A program kialakítása során tudatosan törekedtünk arra, hogy az előadások ne csupán egy, azonos helyen, hanem a létesítendő natúrpark szempontjából *érintett településeken elosztva,* és más helyszíneken legyenek megtartva. Ezzel jelezni kívántuk azt, hogy az alapításban résztvevő városok, ill. községek *egyenlő esélyekkel* vehetnek részt a natúrpark céljainak elérésében, valamint azt, hogy a közös témák meg tárgyalásához egymás *kölcsönös meglátogatása is* hozzá tartozik. A kiválasztott helyszíneken mindenhol *megértéssel, segítő szándékkal* és a megfelelő infrastrukturális körülményekkel találkoztunk. Jól eső érzés volt megtapasztalni az előadások megszervezésében részt vállaló helyi szervezetek, ill. intézmények pozitív hozzáállását és segítő készségét, amiért ezen a helyen is ismételten köszönetet mondunk.

2.3: Az egyes témákban *előadóként fölkerült személyek* mindegyike az adott kérdéskör legjobb hazai ismerői, szakértői közé tartozik, akik nemcsak az előadásukban foglalkoztak autentikus módon az adott témával, hanem az azt követő beszélgetésben is a legfrissebb információkkal szolgáltak a felszólalók kérdéseire, észrevételeire, netán a jórészt *tájékozatlanságból eredő* kritikai jellegű megjegyzéseire is.

2.4: Az előadásokra szóló *meghívókat* az érintettek következő csoportjainak küldtük el, e-mail levél mellékleteként (néhány esetben postai úton):

- a natúrpark alapításában érintett 16 település polgármesterének,

- a településeken, ill. a térségben működő társ-egyesületek elnökeinek,

- az önkormányzatok képviselő testülete ismert tagjainak,

- egyes szakmai szervezetek, ill. a témával foglalkozó intézmények vezetőinek,

- a témában jártas és ismert egyéni szakértőknek, mindenkit kérve arra, hogy terjesszék a meghívót kollégáik, ismerőseik körében.

Ezen kívül minden esetben megkapták a meghívót a térségben megjelenő helyi lapok főszerkesztői, akik ? amennyiben azt az érvényes lapzártá lehetővé tette ? igyekeztek az eseményt a rendezvény-naptárunkban szerepeltetni, vagy külön hirdetésként lapjukban közzé tenni.

2.5 Az eredetileg teljes egészében 2013-ra előirányzott előadás-sorozatot végül csak elkezdni tudtuk abban az évben, *a lebonyolítás nagyobb részt áthúzódott 2014-re*, a szervező munka zömének az előző évben megtörténte miatt annak értékelését is a 2013. évi egyesületi munka eseményeinek számításba vétele között végezhetjük.

3. Eredmények, tapasztalatok

3.1: Az első előadást a Vidékfejlesztési Minisztérium vidékfejlesztésért felelős államtitkára, *V. Németh Zsolt úr* tartotta. Átfogóan ismertette a *Nemzeti Vidékfejlesztési Tervet* (a korábbi Darányi Ignác Tervet), amelynek előirányzatai és fő témakörei több mint 80%-ban

szinte szó szerint megegyeznek a natúrparkok által vállalt, ill. vállalandófejlesztési feladatokkal, tehát az egymásra utaltság nyilvánvaló. Rámutatott arra, hogy a Minisztérium és annak több, országos hatáskörű intézménye (pl. a NAKVI, az MNVH, a NÉBIH) szintén részt vesz abban a szabályozásban, amelyben kiemelten foglalkoznak nemzeti tartalékaink megóvásával, a natúrparkok működésének koncepciójával. Ennek alapján *megvalósítási keret-programok (program-csomagok)*, valamint egy-egy területre *specifikált operatív munkatervet készülnék*, és ezek végrehajtásában részt fognak kapni a natúrparkok is.

3.2: A tájrendezés/tájtervezés céljait és törekvéseit *Dr. Csemez Attila professzor* (Budapesti Corvinus Egyetem) foglalta össze és határozta meg azokat a teendőket, amelyekkel a megalapításra váró natúrpark érdekében foglalkoznunk kell. Az előadásból az is kiderült, hogy a távolabbi jövőben sorra kerülő *területfejlesztési tervezésnek* előkészítését, valamint hosszabb időre érvényes stratégiáját (ITS: Integrált Területfejlesztési Stratégia) *járás* szinten lesz célszerű egyeztetni részint a natúrparkot alapító településekkel, részint az ott működő gazdálkodó szervezetekkel, hogy ezáltal előre egyeztetett és senkinek hátrányos helyzetet nem teremtő módon kerüljön sor a táj karakterét figyelembe vevő és megőrző fejlesztésekre.

3.3: Az *építészeti értékek* számba vétele, megőrzése, és az állagukat nem sértő bemutatása a szélesebb közönségnek talán a legkidolgozottabb része a Budakörnyéki Natúrparkot alkotó települések értékvédő tevékenységének. Az eredetileg fölkért előadó hirtelen megbetegedése miatt egyesületünk építész tagja, *Bártfai Szabó Gábor* amolyan *?beugrás-szerűen?*

vállalkozott a harmadik előadás megtartására. Hangsúlyozta, hogy ennek az értékvédelemnek az érdekében lehet, ill. kell gazdagítani, a natúrparkon belül azonos szintre hozni, majd igénybe venni az épített környezet értékeit összegző TÉKA (Tájérték Kataszter) egyre bővülő adatbázisát, amelynek *?napra kész?* adatállománya képezheti alapját a térségi fejlesztések, építkezések kontrollálásának.

3.4: *A természeti erőforrások védelme* című átfogó jellegű témakörön belül az egyik kiemelt területként a térség *vizeinek és vízgazdálkodásának* kérdései, *jellegzetességei* kerültek előtérbe. Ez azért is indokolt, mert napjainkban folyik az EU víz-politikájának realizálását szolgáló munka: a *Víz*

Keretirányelv (VKI)

alapján a

vízgyűjtő-gazdálkodási tervezés (VGT)

közös módszertanával azoknak a terveknek a készítése, amelyek gyakorlati alkalmazása lehetővé teszi, hogy az adott térségben (vízgyűjtő területen) el lehessen érni és meg lehessen tartani a vizek jó állapotát, ami kiterjed az adott területen található vizek mennyiségi és minőségi viszonyaira egyaránt. Előadás-sorozatunk legfiatalabb előadója,

Tóth Ágnes vízepítő mérnök,

a Közép-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság (KDV VIZIG) munkatársa mutatta be a folyamatban lévő tervező munkát, amelynek maga is aktív részvevője, ezáltal legjobb ismerője is. Az előadó ? többi közt ? fölhívta a figyelmet arra, hogy a Zsámbéki-medence sajátos hidro-geológiai adottságai miatt különösen fontos alaposan számításba venni a térségben található helyi vízkészletet és megtervezni annak hosszabb távra szóló, de mindenképpen gazdaságos felhasználását. Ez nem egyszerűen az EU követelménye csupán, hanem mindenek előtt saját jól felfogott érdekünk.

3.5: *A természetvédelem* a natúrparkok egyik legelső és leginkább ismert tevékenységi területe, amely sokirányú figyelmet, sokoldalú és szakmailag megalapozott munkát igényel.

Ennek egyik kiemelkedően fontos ága a *madárvédelem*, amelynek bővebb kifejtése, helyzetének ismertetése és hatékonyságának fokozása volt az ötödik előadás tárgya. Az előadó,

Bajor

Zoltán, a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület elnöke

szemléletesen mutatott rá arra, hogy a madarak védelme nem csak halaszthatatlan szükségszerűség, hanem egyben nagyszerű lehetőség is a lakosság számára ahhoz, hogy aktívan bekapcsolódjanak térségük és településük aktuális természetvédelmi feladatainak ellátásába. Ezt nagymértékben segítheti a natúrpark léte, a természetvédelmi programokat kialakító és kínáló szervezete, amely közösségi szemléletű, de kaput nyit az egyéni kezdeményezéseknek is.

3.6: A sorozat utolsó előadása a *természet- és környezetvédelmi oktatás helyzetével és fejlesztésének lehetőségeivel, irányjaival* foglalkozott. Ez sok tekintetben kulcskérdésnek tekinthető, hiszen elsősorban az ifjúság számára nyújt alapvető jelentőségű ismertető és eligazító tudásanyagot. Az előadó,

Czippán Katalin, a Nemzetközi Természetvédelmi

Szövetség (IUCN) Oktatási és Kommunikációs Bizottságának tagjaként

nemzetközi tapasztalatok birtokában mutatott rá azokra a sajátosságokra, amelyek ezt a tématerületet világszerte jellemzik. A térségünkben működő iskolák szinte mindegyike jó úton halad és az

intézményes oktatásban

eredményesen és korszerűen meg is teremti az ehhez szükséges feltételeket, amint ezt az utóbbi időben Telkiben és Budakeszin elnyert ?Zöld Iskola? cím tanúsítják, a legjobb

módszerek keresése és átadása terén, valamint a *minden korosztálynak*

szóló, az ő sajátos igényeik szerint kialakítandó oktatási, ismeret-átadási tematikák kidolgozásában és alkalmazásában nagy segítséget jelentene számukra a natúrpark által nyújtott együttműködési, együttgondolkodási lehetőség.

4. Észrevételek, következtetések

4.1: Áttekintve a megvalósított programot látható, hogy az előadás-sorozat *a natúrpark mozgalom legfontosabb kérdésköreit*

tűzte napirendre, és ezekben igyekezett nem csupán elvi jelentőségű, hanem konkrétan megfogalmazható, gyakorlati szempontból is hasznos ismereteket nyújtani. Ebből a szemszögből nézve

sikeresnek mondható

a szervezés maga, hiszen a megtartott előadások mindegyike jó alkalom és kellő kiindulási alap lett volna ahhoz, hogy a Budakörnyéki Natúrpark létesítésében érintett/érdekelte települések vezetői autentikus, a kérdésköröket legjobban ismerő személyektől nyerjenek választ a natúrpark alapításával kapcsolatos kérdéseikre/kétségeikre, s ezáltal egyértelműbben vállalni tudják a csatlakozás indoklását saját önkormányzatuk döntéshozóinál, a képviselő testületeknél, ill. a lakóközösségek érdeklődő tagjainál. Sajnos azonban a lebonyolítás során ez nem így történt: az elsőként megkeresett polgármesterek túlnyomó része nem is reagált a meghívó azon kérésére sem, miszerint személyes akadályoztatás esetén küldjenek maguk helyett valakit a rendezvényre, aki azután beszámolhatott volna nekik a hallottakról.

4.2: Két helyen (Biatorbágyon és Telkiben) a levezető elnöki tisztséget töltötte be a helyi polgármester, egy helyen pedig (Nagykovácsiban) az esemény fővédnökeként szerepelt a polgármester asszony. Az összes többi előadáson meg sem jelent és magát ki sem mentette, maga helyett senkit nem delegált az adott település első számú vezetője. Ezzel a viselkedéssel mint ?ráutaló magatartással? azt hozták a szervezők és a potenciális hallgatóság tudomására, hogy *nem kívánnak foglalkozni a natúrpark létesítéssel*, nem kívánnak élni annak rövid- és hosszútávon egyaránt kihasználható előnyeivel, ill. ezek nélkül próbálják megoldani feladataikat, amelyek a település- és térségfejlesztés terén előttük állnak.

4.3: Bármennyire *sikeresnek* nevezhető a rendezvény-sorozat szervezése és lebonyolítása, a

hatását tekintve mégis *inkább tűnik eredménytelennek* mint eredményesnek, hiszen a hat alkalommal megtartott előadáson megjelentek létszáma a vártnál jóval alacsonyabb

volt (10 és 40 fő között változott), ami szerény érdeklődést jelez. Az eredménytelenség ténye annak ellenére megállapítható, hogy különben a hallgatóság a szakmai háttérrel rendelkező, szakmailag képzett, és a fölvetett kérdések iránt érdeklődők köréből került ki. A túlnyomó többség számára a natúrpark ügye az ismeretszerzés mértékéig sem jelent olyan vonzerőt, amely a meghirdetett előadások látogatottságát jelentősebben növelte volna. Pedig nagy szükség van (volna!) arra, hogy a natúrpark kapcsán itt fölvetett kérdések minél nagyobb társadalmi beágyazódással?, minél nagyobb lakossági támogatottsággal és részvétellel rendelkezzenek. Úgy látszik, ezen a téren még *sokat kell tenni ahhoz, hogy a sikeres szakmai rendezvények egyúttal eredményesek is legyenek.*

Budakeszi, 2014. június 16.

Az értékelést készítette és azt a közgyűlésen kész ismertetni

Dr. Vermes László, a BNE tb. elnöke